

Konstitutionsutskottet

Ink 2024 -01- 22

Dnr 883-2023/24

2024-01-22

Anmälan till Konstitutionsutskottet

Informationsklass: Publik

Begäran om granskning av landsbygdsministerns uttalanden om mål och principer för den gemensamma fiskepolitiken i EU

I en intervju med Sveriges radio 2024-01-22 påstod Landsbygdsminister Peter Kullgren att ministerrådets beslut att tillåta fortsatt fiske på strömning i Östersjön ligger i linje med de mål och principer som finns i den gemensamma fiskeripolitiken (hädanefter GFP) i EU. Miljöpartiet menar att ministerns uttalande inte överensstämmer med regeringsformens krav på saktlighet. Mål och principer i GFP slår tydligt fast att fisket inte ska fortgå när bestånden är i ett så pass kritiskt läge som de är nu, vilket rådgivningen från Internationella havsforskningsrådet, Ices, tydligt visar att de är. Därmed är heller inte ett fortsatt fiske förenligt med fiskepolitikens övergripande mål om att överfisket ska upphöra allra senast år 2020. Ministerrådet bedriver överfiske på övertid.

Att landsbygdsministern inlämnade skriftliga svar till Sveriges radio torde särskilt beaktas av Konstitutionsutskottet, då denna svarsform borde ge gott om tid för ministern att lämna korrekta svar.

KU bör därför granska ministerns uttalande.

Det övergripande målet för GFP är att överfisket ska stoppas "under alla omständigheter inte senare än 2020". GFP slår vidare fast att den bör bidra till "skyddet av den marina miljön, hållbar förvaltning av alla kommersiellt nyttjade arter och i synnerhet till att senast 2020 uppnå god miljöstatus i enlighet med artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG". Vidare slås i artikel 2.2 fast att: "I syfte att nå målet att successivt återställa och bevara populationer av fiskbestånd över biomassanivåer som kan ge maximal hållbar avkastning, ska nyttjandetakten för maximal hållbar avkastning, där så är möjligt, ha uppnåtts senast 2015 och, genom en successiv och stegvis anpassning, senast 2020 för alla arter."

Fram till 2020 beräknade Ices att biomassan av det centrala sillbeståndet i Östersjön låg under livskraftiga nivåer (dvs. under referenspunkten Btrigger), men nu uppskattar Ices att beståndet har legat under den nivå där bestånden löper en mycket stor risk för kollaps, det vill säga under den kritiska gränsen "Blim" under merparten av de senaste 30 åren, även under de allra senaste åren, vilket återges i Ices rådgivning 2023. Även om inga fångster alls tas uppgår sannolikheten för att beståndet ligger kvar under Blim 2025 till 22 %.

Fram till 2022 beräknade Ices att sillbeståndet i Bottniska viken låg mycket nära "larmnivån" i form av gränsen "Btrigger", men nu beräknar Ices att beståndet har legat under den gränsen sedan 2021, vilket redovisas i Ices rådgivning för 2023. Även om inga fångster alls tas uppgår sannolikheten för att beståndet minskar till en nivå under Blim 2025 till 9 %.

Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1139² av den 6 juli 2016 upprättas en flerårig plan för bestånden av torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön och för det fiske som nyttjar dessa bestånd. Den planen syftar till att säkerställa att nyttjandet av levande marina biologiska resurser sker på ett sådant sätt att populationerna av skördade arter återställs till och bevaras över nivåer som kan ge maximal hållbar avkastning (MSY). Enligt förordning (EU) nr 1380/2013 ska fiskemöjligheterna för bestånd som omfattas av specifika fleråriga planer fastställas i enlighet med reglerna i dessa fleråriga planer. Fångstbegränsningarna för 2024 vad gäller de berörda bestånden i Östersjön bör därför fastställas i överensstämmelse med reglerna och målen i den fleråriga plan som upprättas genom den förordningen. I Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2016/1139, fastslås i artikel 4.6: "Fiskemöjligheterna ska under alla omständigheter fastställas på ett sätt som säkerställer att sannolikheten är mindre än 5 % för att lekbeståndets lekbiomassa understiger Blim.

Tillämpningen av artikel 4.6 syftar till att säkra att ministerrådet undviker kortsiktiga strategier till förmån för långsiktig hållbarhet. Ett långsiktigt hållbart fisketryck väntas på sikt leda till ökade kvoter och därmed även ökade inkomster för fiskare och deras familjer. Ett långsiktigt hållbart fiske är direkt kopplat till, och därmed nödvändigt för, en frisk marin miljö i Östersjön, i linje med strategin för biologisk mångfald och andra relaterade initiativ, särskilt EU:s handlingsplan för marina ekosystem och fiske.

I rådets beslut 2023/2638 per den 20 november 2023 fastställs kvoter för bland annat sill och strömming för 2024. Rådet slår fast att kvoten för strömming i Bottenhavet och Bottniska viken, SD 30-31 sätts till 55 000 ton, och kvoten för strömming i Centrala Östersjön, SD 25-27; 28.2; 29 och 32 sätts till 40 368 ton.

Rådets beslutade kvoter för det centrala sill-/strömmingsbeståndet i Östersjön samt strömmingsbeståndet i Bottniska viken medför således att sannolikheten överstiger 5% för att lekbeståndens lekbiomassa understiger Blim. Med rådets beslutade kvoter kommer sannolikheten ligga långt över 5%, eftersom sannolikheten redan vid nollkvoter är 9% fram emot 2025 för Bottniska viken respektive 22% för det centrala sillbeståndet i Östersjön.

Därför ligger inte ministerrådets beslut i linje med de mål och principer som finns i den gemensamma fiskeripolitiken. Landsbygdsministerns uttalande stämmer inte. Bestånden ligger på en mycket låg nivå enligt Ices bedömning, på en sådan låg nivå att fisket inte borde få fortgå, enligt artikel 4.6 i den fleråriga förvaltningsplanen. Överfisket är alltså inte stoppat, som artikel 2.2 i GJP slår fast att det ska vara, till år 2020. Ministerrådet bedriver överfiske på övertid.

Av 1 kap. 9 § RF framgår att "Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet". Konstitutionsutskottet har vid ett flertal tillfällen uttalat att det är en självklar utgångspunkt att statsråds uttalanden ska vara korrekta. Statsråd ansvarar för sina uttalanden och därmed även för att de uppgifter som de lämnar är korrekta. Utskottet har vid flera tillfällen riktat kritik mot att uttalanden från olika statsråd varit missvisande eller felaktiga. Ett statsråd ska således iaktta saklighet i sin tjänsteutövning och säkerställa att hens uttalanden är korrekta.

Konstitutionsutskottet bör därför granska landsbygdsministerns uttalande med avseende på dess förenlighet med regeringsformens krav på saklighet.

Emma Nohrén

Emma Nohrén, riksdagsledamot (MP)